Po dvou krizových letech vidí cukrovarníci světlo na konci tunelu

AFTER TWO YEARS OF CRISIS, SUGAR PRODUCERS CAN SEE LIGHT AT THE END OF THE TUNNEL

Evropské cukrovarnictví a řepařství se i na počátku roku 2020, tedy po třetí kampani od ukončení platnosti produkčních kvót cukru v říjnu 2017, jen těžko vzpamatovává z hluboké a dlouhodobé krize.

Krize na trhu s cukrem v Evropské unii byla způsobena přechodem z regulovaného prostředí prostřednictvím maximálních produkčních kvót do prostředí liberálního, tržního.

Situaci zkomplikovalo i uvažování velkých evropských společností, které v očekávání produkční svobody vyrobily a uvedly na evropský trh velké množství cukru, které způsobilo jeho přebytek na trhu a následný dlouhodobý cenový kolaps. Krátkodobé řešení v podobě vývozu cukru mimo EU nebylo možné, neboť v této době se i cenová úroveň cukru na světových burzách v Londýně a New Yorku pohybuje na dlouhodobých minimech (300–320 USD·t^{-1}, tj. 260–280 €·t^{-1}). To znamenalo, že za takovéto ceny (hluboko pod výrobními náklady) nebyl cukr exportován z EU do třetích zemí, a dodnes zůstává na zásobě cukrovarů.

V této době výrazně sílí konkurence evropských výrobců, kteří bez výjimky vykazují finanční ztráty. To se samozřejmě nepříznivě projevuje i na cenách cukrové řepy. Důsledkem této krize může být i uzavírání výroby některých cukrovarů v zemích Evropské unie a omezení pěstování cukrové řepy. To dokládá i prohlášení některých velkých cukrovarnických společností o snížení produkce cukru v Evropě.

Kromě výrazných poklesů v cenách cukru a řepy je krize umocňována i již dva roky trvajícím suchem, které způsobilo výrazné snížení výnosů ve většině evropských zemí. Chtělo by se říci, že příroda sama řeší to, co lidé pokazili. Jak už to ale bývá, i zde platí, že všechno špatné je pro něco dobré a po výrazně přebytkové kampani 2017/2018 tak nastávají další dvě kampaně 2018/2019 a 2019/2020 s výrobou cukru nižší, než je spotřeba (tab. I.). Kromě suchého počasí se na tom podílí i snížení osevních ploch cukrovky ve většině zemí (ca o 5–7 %).

S nástupem liberalizace trhu s cukrem, změnou klimatu a zvýšením konkurence na trhu tak pomalu a postupně začíná docházet ke změně cukerní mapy. Daleko významněji je nyní vidět pozice zemí s nadprodukcí cukru a zemí na cukr deficitní.

Tento problém se dotýká i naší země. Víme, že se v ní vyrábí cukr téměř 200 let a že je také zemí s produkcí cukru vyšší, než je jeho spotřeba a že je zemí exportní. Víme také, že pěstitelé řepy a producenti cukru jsou konkurenceschopní, což potvrzuje i mohutná restrukturalizace cukrovarnického průmyslu v době po revoluci, kdy současných 7 cukrovarů vyrábí stejné množství cukru jako 55 cukrovarů v roce 1990, i to, že stejné množství cukru vyrobíme ze současné plochy 65 tis. ha oproti ploše 120 tis. ha před rokem 1990.

Je nutné se zamyslet, jak se v této době zachováme, jakou strategii zvolíme, co bude ovlivňovat řepařství a cukrovarnictví v tomto roce a v letech následujících.

Téměř jisté je, že současná krize skončí, tak jak skončily desítky krizí v historii, ať to bylo v cukrovarnictví nebo v jiných odvětvích. Pravdou je také to, že současná vláda a Ministerstvo zemědělství ČR má zájem na multifunkčním zemědělství a pěstování řepy, zejména v této těžké době to podporuje. Ministr zemědělství podporuje skutečnou produkci na stávajících osevních plochách cukrové řepy a nechce, aby se snižovala. Je nutné mu za to poděkovat.

Je také skutečností, že po třicetiletém vývoji od revoluce 1990, je zde silný a konkurenceschopný cukrovarnický průmysl, který může uplatňovat prodej svých výrobků v některých deficitních zemích středoevropského a východoevropského regionu. Stejně tak se za uplynulých třicet let zdvojnásobila efektivita pěstování cukrové řepy. S výjimkou posledních dvou let bylo dosaženo průměrných hektarových výnosů téměř 80 t řepy v přepočtu na 16% cukernatost, což je výnos téměř 13 t·ha^{-1} polarizačního cukru.

Otázkou však zůstává, jaký bude další vývoj počasí. Zda nízké množství dešťových srážek v posledních dvou letech je pouze přechodné, nebo se skutečně jedná o dlouhodobou klimatickou změnu. Věřme, že poslední dva roky byly spíše extrémním výkyvem a že v roce příštím bude počasí k pěstitelům řepy opět příznivější.

Bylo by velmi dobré, abychom se v současné době rozhodovali na základě historických dat a dosavadního vývoje, který je pozitivní. Abychom neházeli „flintu do žita“ na základě nepříznivé finanční a klimatické situace posledních dvou let. Abychom si uvědomili určitou odpovědnost ke komoditě cukrovka – cukr a využili v uplynulých letech realizovaných investic do pěstování řepy a výroby cukru. A hlavně, abychom udrželi produkci cukrové řepy a výrobu cukru v takové míře, ve které je státem podporována!

Vnímám jako nesmírně pozitivní, že díky enormnímu úsilí jsme současnou situaci dokázali přečkat v relativně dobré kondici a nyní již po dvou krizových letech můžeme vidět světlo na konci tunelu.

Vždyť při zapojení selského rozumu i základních ekonomických pouček je zřejmé, že čeho je dnes moc, toho bude zítra málo. Buďme u toho!

Oldřich Reinbergr
předseda Koordinační rady ČMCS

Tab. I. Bilance cukru v EU-28 (stav k 7. 11. 2019)

	Množství cukru (mil. t)		
	2017/2018	2018/2019	2019/2020*
Výroba	20,0	16,9	16,8
Spotřeba	17,7	17,5	17,3
Dovoz	1,6	1,8	2,0
Vývoz	3,6	1,7	1,0
Zásoba	2,3	1,9	2,8

* *výhled*